

การประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากงานประจำสำนักงานวิจัย (R2R) ครั้งที่ 9

“R2R ๙ แห่งการเรียนรู้ ๙ สู่นโยบาย” วันที่ 7 กรกฎาคม 2559

ณ ศูนย์การประชุมอิมแพ็ค ฟอรั่ม เมืองทองธานี

POSTER ROUND กลุ่ม 3

เวลา 15.00-16.30 น. ห้อง 203

วิจิตรา นูชอยู่ ผู้บันทึก

คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

Wichitra.noo@mahidol.ac.th

วิทยากรประจำกลุ่ม

1. ผศ.วรรณดี สุทธิสารากร	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2. นพ.สตางค์ ศุภผล	โรงพยาบาลศูนย์ขอนแก่น
3. ดร.อภิรดี เจริญนุกูล	วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์
4. ดร.พรฤดี นิธิรัตน์	วิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี
5. ภก. ดร.เกียรติศักดิ์ แซ่อิว	วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดพิษณุโลก

หัวข้อเรื่อง การจัดการกระบวนการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสมรรถนะการบริหารจัดการระบบสุขภาพระดับอำเภอ ศูนย์ประสานงานและจัดการเรียน อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วิทยากร ดร.วันลก ดิษสุวรรณ คณะวิทยาการสุขภาพและการกีฬา มหาวิทยาลัยทักษิณ

การพัฒนาการบริหารจัดการระบบสุขภาพระดับอำเภอส่งผลต่อการจัดบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ (Contracting unit of primary care: CPU) เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการที่จำเป็น มีคุณภาพและเป็นธรรม การบริหารจัดการ CPU มีความซับซ้อนด้านโครงสร้างและวัฒนธรรมเดิมของพื้นที่ มีข้อจำกัดในการประสานงาน และการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ลงสู่การปฏิบัติให้เกิดระบบสุขภาพที่ดี ที่ผ่านมามีการฝึกอบรมหลายครั้ง แต่ยังไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากยังขาดการเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติ District Health System Management Learning (DHML) เป็นวิธีการในการสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อเชื่อมโยงความรู้สู่การปฏิบัติ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบทีมสุขภาพระดับปฐมภูมิ ทีมจึงร่วมมือกับศูนย์ประสานงานและจัดการเรียนการสอนในอำเภอกาญจนดิษฐ์และ 6 เครือข่ายปฐมภูมิ ดำเนินการโครงการดังกล่าว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดการกระบวนการเรียนการสอนเป็นทีมผ่านการลงพื้นที่ ลงปฏิบัติจริง เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการระบบสุขภาพระดับปฐมภูมิ

วิธีดำเนินการเริ่มจากทีมมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Interactive Learning through Action: PILA) มีการจัดทำ workshop และใช้เครื่องมือต่างๆ เช่น เมนูวิชาการ

11 ชุด โครงการที่ดำเนินการในพื้นที่แต่ละตำบล การศึกษาดูงาน เป็นต้น โดยในแต่ละกิจกรรมมีการจดบันทึกโดย Note taker และนำรายละเอียดมาทำ After Action Review (AAR) ทุกวัน เพื่อนำข้อมูลไปประเมินและพัฒนา ต่อ

ผลการศึกษาพบว่า การแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยใช้สุนทรียสนทนา ทำให้ผู้เรียนมีความกล้าแสดงออก กล้า แสดงความคิดเห็น แสดงตัวตนที่แท้จริง เปิดเผยความรู้ ความคิด ความรู้สึกของตนเอง ผู้เรียนรับรู้ความเข้มแข็ง ของชุมชน ทำให้เชื่อมั่นได้ว่าชุมชนมีความสามารถในการดูแลตนเอง และจัดระบบสุขภาพให้เหมาะสมกับชุมชน ของตนเองได้ และผลการศึกษานี้เป็นแนวทางให้สามารถจัดระบบบริการสุขภาพให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และ บุคคลในชุมชน ใช้ชุมชนเป็นฐานในการออกแบบระบบบริการสุขภาพ เพื่อให้เกิดผลอันพึงประสงค์กับชุมชน และ สามารถขยายผลไปสู่กระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบนี้ทั่วจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้ แต่อย่างไรก็ดีโครงการจะ ประสบความสำเร็จได้ผู้ดำเนินการหลักและผู้เข้าร่วมต้องเปิดใจรับฟังความคิดเห็น AAR ด้วยความตรงไปตรงมา เพื่อหาแนวทางพัฒนาร่วมกัน และพร้อมที่จะเริ่มต้นใหม่เสมอ

ปัจจัยแห่งความสำเร็จของโครงการ เกิดจากความสัมพันธ์ที่ตระหว่างผู้ร่วมโครงการ มีความจริงใจ พร้อม ที่จะเรียนรู้ การคิดนอกกรอบโดยไม่กลัวความล้มเหลว และมีเป้าหมายเดียวกัน คือ เพื่อพัฒนาระบบสุขภาพระดับ อำเภอเพื่อประชาชนและสร้างความสุขให้ผู้ปฏิบัติงาน

หัวข้อเรื่อง การบูรณาการการศึกษากับงานประจำในการจัดการด้านระบบยาและระบบคุณภาพโรงพยาบาล
วิทยากร ผศ.ดร. ภูวนันทวรรณ กิติกรรณกรณ์ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

การจัดการเรียนของเภสัชกรให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจในเรื่องระบบยาเป็นสิ่งที่ปฏิบัติมาโดยตลอด แต่ความสามารถในการจัดระบบยาของนักศึกษายังไม่สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ที่มีกับสถานการณ์จริงได้ดี เท่าที่ควร การเตรียมกรณีศึกษาหรือการจัดสถานการณ์จำลองให้นักศึกษาออกแบบระบบยาและจัดการคุณภาพยังไม่สามารถทำให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้และเข้าใจข้อจำกัดของระบบที่แท้จริง ดังนั้นงานวิจัยนี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษา ผลของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการการศึกษากับงานประจำของเภสัชกรในการจัดการด้าน ระบบยาและระบบคุณภาพของโรงพยาบาล โดยเรียนรู้ผ่านการลงมือออกแบบและทำ mini R2R ร่วมกับเภสัชกร ภายใต้อำนาจแนะนำและการดูแลของอาจารย์

วิธีดำเนินการเริ่มจากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการจัดระบบยาและคุณภาพของโรงพยาบาลและ หลักการทำ R2R ระหว่างการเรียนการสอน นักศึกษาจะได้ทำการฝึกปฏิบัติจากโจทย์จำลองที่อาจารย์สมมติขึ้น นักศึกษาได้ออกแบบระบบยาและคุณภาพของโรงพยาบาล สามารถจัดบุคลากรและการเงินได้ตามที่ต้องการ หลังจากการเรียนภาคทฤษฎีในครั้งแรกเสร็จสิ้น นักศึกษามีการแบ่งกลุ่มเพื่อลงฝึกปฏิบัติจริงในโรงพยาบาล บางกลุ่มได้ฝึกปฏิบัติในโรงพยาบาลใหญ่ มีเภสัชกรหลายร้อยคน ฝึกปฏิบัติจนหมดภาคการศึกษายังไม่สามารถพบ เภสัชกรได้ครบทุกคน แต่บางกลุ่มได้ฝึกปฏิบัติในโรงพยาบาลขนาดเล็ก มีเภสัชกรเพียง 2 คน ฟังการบรรยาย ระบบโรงพยาบาลเพียง 1 วัน ก็สามารถเข้าใจระบบทั้งหมด นักศึกษาต้องจัดระบบการบริหารจัดการให้เหมาะสม กับโรงพยาบาลของตนเองในสถานการณ์จริง มีการค้นหาปัญหาของระบบที่เกิดขึ้น ศึกษาหาข้อมูล ทฤษฎี วิธีการ จัดการต่างๆ ด้วยตนเอง โดยมีทีมเภสัชกรในโรงพยาบาลและอาจารย์เป็นที่ปรึกษา อาจารย์มีแนวทางในการสอน

ให้นักศึกษาเกิดความสงสัย เพื่อให้นักศึกษาเกิดความกระตือรือร้นในการหาข้อมูล แต่หากเป็นเรื่องที่ยาก อาจารย์จะคอยช่วยเหลือ สนับสนุนอยู่ข้างๆ เสมอ เมื่อนักศึกษาได้ข้อมูลทั้งหมด มีการนำเสนอผลการศึกษาและแนวทางในการจัดระบบยาและคุณภาพของโรงพยาบาลให้กับฝ่ายเภสัชกรรมและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยนการทำงานประจำและนโยบายของโรงพยาบาล และสรุปผลการเรียนรู้หลังจากผ่านการทำ mini R2R ในช่วงปลายภาคเรียน ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผลการศึกษาพบว่านักศึกษามีการลงทะเบียนวิชานี้เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนเต็มจำนวนที่เปิดรับ และในภาคต้นเกิดระบบยาที่พัฒนาขึ้น 3 เรื่อง ได้แก่ การวิเคราะห์การจัดระบบคลังด้วย ABC-VEN analysis การติดตามการปฏิบัติงานตามนโยบายป้องกันการแพ้ยาซ้ำบนหอผู้ป่วย (Repeated ADR system for IPD) การวิเคราะห์ผลของ Tall man teller ในการจัดการความคลาดเคลื่อนทางยา (ME) ที่ OPD ในภาคปลายเกิดงานวิจัย 7 เรื่อง โดยเป็นวิจัยที่พัฒนาจาก 3 เรื่องแรก และงานใหม่ ได้แก่ การติดตามผลของการใช้ Naloxone เป็น trigger tool ของ opioids overdose การจัดการระบบยา จ2 การประเมินความเสี่ยงจาก Floor stock และการติดตามผลการดำเนินงาน Medication reconciliation บนหอผู้ป่วย การนำเสนอผลงานฝ่ายเภสัชกรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจในการพัฒนาระบบที่นักศึกษานำเสนอเพื่อนำไปพัฒนางานประจำ ทุกโรงพยาบาลมีความพึงพอใจที่ให้นักศึกษาเข้าไปฝึกงานเนื่องจากเห็นว่านักศึกษาช่วยในการพัฒนาระบบได้จริง สำหรับนักศึกษามีความพึงพอใจในผลการเรียนรู้ทั้งระบบยาและ R2R นอกจากนั้นทำให้เรียนรู้ว่าการร่วมมือกันทำให้เกิดการบูรณาการเรียนรู้จากทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติได้จริง

งานวิจัยนี้ประสบความสำเร็จได้ เกิดจากการทำงานร่วมกันเป็นทีมระหว่างเภสัชกร โรงพยาบาล อาจารย์ และนักศึกษา รวมทั้งการสนับสนุนจากผู้บริหารหน่วยงานหรือองค์กร การอนุญาตให้เข้าถึงข้อมูล และการลงมือปฏิบัติจริงทำให้นักศึกษาเกิดความกระตือรือร้นในการทำงานอย่างมาก การวางแผนการทำงานร่วมกัน ทำให้ได้ปัญหาที่แท้จริง เกิดประโยชน์ต่อข้อเสนอทางนโยบายและการปฏิบัติงานจริง

“Play + learn = Plearn” คือ การเรียนรู้ผ่านการเล่น ทำให้นักศึกษามีความสนุกสนาน และเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ได้มากยิ่งขึ้น

หัวข้อเรื่อง	แก๊งค์ตัวดี 4+1 เพื่อการควบคุมยาสูบ	
วิทยากร	ผศ.ดร. ภาณุ.นันทวรรณ กิติกรรณกรณ์	คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
	ผศ.ดร. ภาณุ.นฤมล โพธิ์ศรีทอง	คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม

การดำเนินการของหลักสูตรเภสัชศาสตร์ และกิจกรรมนอกหลักสูตรเพื่อลดและควบคุมยาสูบโดย คภยส. และ สนภท. ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง แต่ยังคงพบปัญหาดังกล่าวยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง แสดงให้เห็นว่าวิธีการจัดการที่ผ่านมา ยังไม่มีประสิทธิภาพที่เพียงพอ ทางทีมจึงดำเนินการค้นหาวิธีในการสื่อสารเรื่องยาสูบให้เข้าถึงใจคนมากขึ้น เพื่อหวังผลให้ปัญหาดังกล่าวลดลงได้อย่างรวดเร็ว ผู้นำนิสิตนักศึกษาเภสัชศาสตร์จึงวางแผนดำเนินการรูปแบบร่วมกับ 19 สถาบันภาคเหนือ เพื่อถอดบทเรียนและวางแผนยุทธศาสตร์ภายใต้ชื่อ “แก๊งค์ตัวดี 4+1”

ค่ายแก๊งค์ตัวดี 4+1 ดำเนินการเพื่อสร้างสื่อสั้นระยะเวลาประมาณ 5 นาที ในการรณรงค์เพื่อลดปัญหา ยาสูบ โดยให้เด็กได้เรียนรู้ในการออกแบบสื่อตามหัวข้อที่แต่ละกลุ่มได้รับ โดยสามารถออกแบบได้อย่างอิสระ ซึ่ง หลังดำเนินการได้สื่อเรื่องสั้นสำเร็จ 5 เรื่อง เพื่อเผยแพร่ และเพื่อใช้สอดแทรกในการทำกิจกรรมตลอดปีของแต่ละ มหาวิทยาลัย ได้แก่ 1) ผลงานเรื่อง “มหาวิทยาลัยปลอดบุหรี่ คุณมีส่วนร่วมได้” โดยตัวแทนจากมหาวิทยาลัย พะเยา 2) ผลงานเรื่อง “หยุดสูบ หยุดทำลาย หยุดทำร้ายคนใกล้ตัว” โดยตัวแทนจากมหาวิทยาลัยนเรศวร 3) ผลงานเรื่อง “บุหรีเลิกยากแต่เลิกได้ ถ้าไม่มั่นใจให้ปรึกษาเภสัชกร” โดยตัวแทนจากมหาวิทยาลัยพายัพ 4) ผลงานเรื่อง “รู้ว่าอันตราย ทำไมไม่เลิกขายไม่เลิกสูบ” โดยตัวแทนจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และ 5) ผลงาน เรื่อง “ไม่เริ่มมวนแรกเท่ากับไม่สูบบุหรีได้ตลอดไป” โดยตัวแทนจากมหาวิทยาลัยสยาม ซึ่งผลงานทั้งหมดสามารถ นำไปใช้ในการรณรงค์ต่างๆของมหาวิทยาลัย และเปิดให้ชมได้สาธารณะ เพื่อหวังผลในการลดปัญหาเกี่ยวกับยาสูบ การศึกษานี้ทำให้ได้เรียนรู้ว่าการเน้นย้ำเรื่องการควบคุมยาสูบและการส่งเสริมการเลิกบุหรีในกลุ่มเยาวชน ต้องมีรูปแบบที่น่าสนใจ ไม่น่าเบื่อ และไม่ซ้ำ เพื่อให้เยาวชนเกิดความตระหนักและสามารถลดปัญหาได้จริง

หัวข้อเรื่อง ความคิดเห็นของนักศึกษาผู้ช่วยพยาบาล ต่อคุณลักษณะบทบาทหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษา
โรงเรียนผู้ช่วยพยาบาล คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล

วิทยากร พว. ประพนอม พรหมแดง โรงเรียนผู้ช่วยพยาบาล คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล
มหาวิทยาลัยมหิดล

ในปัจจุบันนอกจากอาจารย์มีบทบาทในการสอนเพื่อให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจในเรื่องทฤษฎีและการปฏิบัติแล้ว อาจารย์ต้องทำหน้าที่ที่ปรึกษาเพื่อให้ลูกศิษย์เป็นคนดีของสังคม เนื่องจากนักศึกษาผู้ช่วยพยาบาลที่เข้ามาศึกษาในโรงเรียนผู้ช่วยของโรงพยาบาลศิริราชส่วนใหญ่มีภูมิลำเนามาจากต่างจังหวัด นักศึกษาต้องมีการปรับตัว ทั้งเรื่องเพื่อน เรื่องสถานที่ในการเรียน สถานที่ที่อยู่อาศัย ต้องอยู่ห่างจากครอบครัว เพราะฉะนั้นอาจารย์ต้องทำหน้าที่ให้ความรักความอบอุ่นแทนครอบครัวของนักศึกษาเพื่อให้นักศึกษาสามารถปรับตัวได้ และส่งผลที่ดีต่อผลการเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย โดยใช้แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล แบบสอบถามความคิดเห็นต่อคุณลักษณะอาจารย์ที่ปรึกษา แบบสอบถามความคิดเห็นต่อบทบาทหน้าที่อาจารย์ที่ปรึกษา แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการให้บริการของอาจารย์ที่ปรึกษา และแบบสอบถามความต้องการและความคาดหวังของนักศึกษาต่อการทำหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษา

ผลการศึกษาพบว่านักศึกษาผู้ช่วยพยาบาลส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ส่วนใหญ่มาพบอาจารย์เมื่ออาจารย์ที่ปรึกษาเรียกพบร้อยละ 41.1 และมาพบอาจารย์ที่ปรึกษาเมื่อเกิดปัญหาร้อยละ 20.5 จำนวนครั้งที่นักศึกษามาพบอาจารย์ที่ปรึกษามากที่สุด คือ 10 ครั้งใน 1 ปี กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในภาพรวมของคุณลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษาในระดับมาก โดยพบว่ามีความพึงพอใจที่อาจารย์ที่ปรึกษาแต่งกายสุภาพเรียบร้อย มีจรรยาบรรณของอาจารย์ที่ปรึกษา และมีความซื่อสัตย์ ตามลำดับ ความคิดเห็นต่อบทบาทหน้าที่อาจารย์ที่ปรึกษาพบว่ามีความพึงพอใจในภาพรวมระดับมาก โดยมีความพึงพอใจการปลูกฝังให้มีเจตคติที่ดีและมีความภูมิใจในอาชีพของตนมากที่สุด ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการให้บริการของอาจารย์ที่ปรึกษาพบว่าอยู่ในระดับน้อย

โดยปัญหาในการให้บริการที่น้อยที่สุดคือ อาจารย์ขาดประสบการณ์และความรู้ในการให้คำปรึกษาในการแก้ปัญหาและนักศึกษาไม่มั่นใจในอาจารย์ที่ปรึกษาว่าจะแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ ความต้องการและความคาดหวังของนักศึกษาพบว่า นักศึกษามีความต้องการให้อาจารย์มีความเป็นกันเอง ให้คำปรึกษาโดยตรงไปตรงมา จัดพบในพื้นที่เป็นส่วนตัว และปกปิดความลับของนักศึกษา

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากงานวิจัย ทำให้ทราบความต้องการและความคาดหวังที่แท้จริงของนักศึกษาต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อใช้ในการปรับปรุงบทบาทการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาให้ดีขึ้นในนักศึกษารุ่นต่อไป